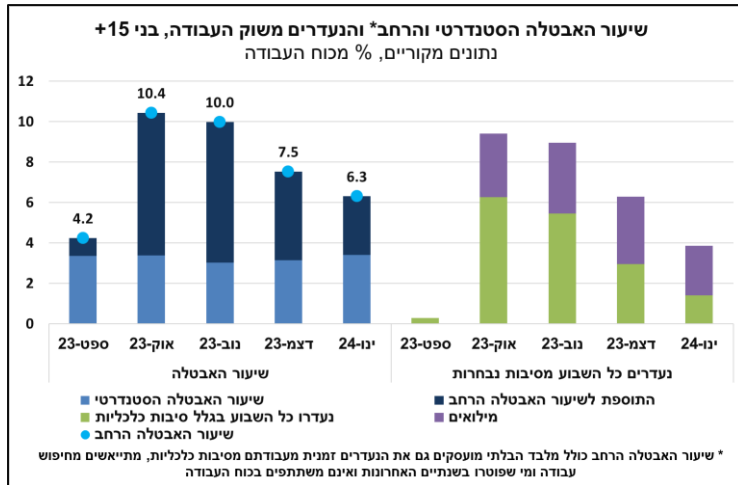

21/2/2024

השבוע במאקרו

שיעור האבטלה ה"רחב" והיקף הנעדרים מעבודה עקב שירות מילואים וסיבות כלכליות ירדו בינואר, הביקוש לעובדים זינק

שיעור האבטלה (בגילאי 15 ומעלה, נתונים מקוריים) בהגדרתו הסטנדרטית, הכוללת את היקף הבלתי מועסקים בלבד, עמד בחודש ינואר 2024 על 3.4%, זאת לעומת 3.1% בחודש הקודם, ושיעור של 4.1% בינואר אשתקד, כך על-פי נתונים עיקריים שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מסקר כוח האדם. נראה כי העלייה בשיעור האבטלה בינואר, בהשוואה לחודש הקודם, מיוחסת לגורמים עונתיים, שכן שיעור האבטלה המנוכה עונתיות בחודש זה נותר ללא שינוי. מכל מקום, מדובר בשיעור אבטלה נמוך יחסית בהשוואה למצב טרום הקורונה ולטרם המלחמה.

שיעור האבטלה ה"רחב", הכולל בנוסף לבלתי מועסקים גם את הנעדרים זמנית מעבודתם מסיבות כלכליות (לרבות מועסקים שהוצאו לחל"ת או שנעדרו משום שפעילות העסק צומצמה בצל המלחמה), אך גם את מי שפוטרו מעבודתם בשנתיים האחרונות ואינם משתתפים

בכוח העבודה, וגם מתייאשים מחיפוש עבודה, הוסיף לרדת ונקבע על 6.3% בינואר, זאת לעומת 7.5% בחודש הקודם (ראה/י תרשים). ירידה זו, חלה על רקע הימשכות ההתכווצות בהיקפם של הנעדרים זמנית מעבודתם מסיבות כלכליות, בדומה לחודשים קודמים, אשר ירד משמעותית מ-132 אלף בחודש קודם ל-64 אלף בחודש הנוכחי. סביר להניח כי ההתאוששות של הפעילות הכלכלית הובילה לירידה הניכרת בהיקף הנעדרים זמנית מעבודתם מסיבות כלכליות. נוסף על כך, התפתחות חיובית נוספת נרשמה גם בהיקפם של הנעדרים זמנית מעבודה בשל מילואים, אשר הצטמצם בינואר, וירד, על פי אומדננו, מכ-148 אלף בדצמבר 2023 לכ-109 אלף בחודש הנוכחי. זאת, כך נראה, על רקע שחרור של חיילי מילואים רבים, תהליך שכפי הנראה יתרחב בפברואר, ויתרום להקלת השיבושים בהיצע העובדים במשק.

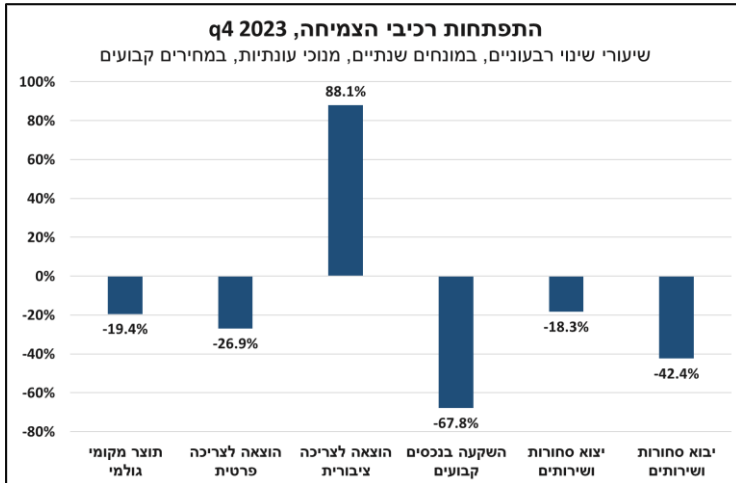
היקף המשרות הפנויות במשק (נתונים מנוכי עונתיות) עלה בחודש ינואר 2024, בשיעור של כ-17.5%, והסתכם בכ-126.4 אלף, רמה גבוהה מזו שנרשמה טרום המלחמה, והגבוהה ביותר מאז מאי 2023. התפתחות דומה חלה בשיעור המשרות הפנויות (נתונים מנוכי עונתיות) אשר נקבע על 4.1%, רמה גבוהה מזו שנרשמה ערב המלחמה, והגבוהה ביותר מאז מרץ 2023. העלייה בחודש ינואר הייתה די רוחבית ואפיינה ענפים רבים. עלייה ניכרת בהיקף המשרות הפנויות, בשיעור של 47%, נרשמה בענף שירותי אירוח ואוכל, ואילו מנגד, ענף שירותי הייטק בלט לרעה, עם ירידה בשיעור של 2.4%.

לסיכום, נתוני שוק העבודה מצביעים על המשך מגמת ההתאוששות שנרשמה בחודשים האחרונים, כאשר הביקוש לעובדים גדל במידה משמעותית, וגם השיבושים בצד ההיצע נחלשו. התפתחויות אלו צפויות להוביל לשיפור מסוים באמון הצרכנים וכן לתמוך בצריכה הפרטית. יודגש כי עד כה הזעזוע השלילי שהתרחש בשוק העבודה במהלך מלחמת "חרבות ברזל" היה מתון בהשוואה למגפת הקורונה, כמתבטא בעלייה נמוכה יחסית בשיעור האבטלה ה"רחב" בשיא, ירידה מהירה יחסית מאז, והיעדר השפעה על שיעור האבטלה ה"סטנדרטי".

התוצר המקומי הגולמי ירד בחודש ברביע הרביעי של 2023, שיעור הצמיחה בסיכום שנת 2023 עמד על 2.0%

על-פי אומדני הלמ"ס, ברביע הרביעי של 2023, הפעילות הכלכלית במשק המקומי התכווצה בחדות (ראה/י תרשים). התוצר המקומי הגולמי של ישראל ירד ברביע זה בכ-19.4% (ריאלי, מנוכה עונתיות, במונחים שנתיים), הירידה השנייה בעוצמתה מאז שנת 1995 רק לירידה שנרשמה ברביע השני של 2020, בעטיה של מגפת הקורונה. כצפוי, הרכיב היחיד שצמח במהלך הרביע הרביעי של 2023 היה הצריכה הציבורית, אשר זינקה בתלילות, ברקע הגידול (שינוי כמותי ביחס לרביע הקודם, במונחים שנתיים) הניכר בצריכה הביטחונית (+640%), על רקע עלייה ברכש הציוד ובשכר של מגויסי המילואים, אך גם זו האזרחית עלתה בעוצמה (+46.3%). לפיכך, התמ"ג העסקי, אשר מנטרל את התוצר של השירותים הציבוריים ואת שירותי הדיור, וייתכן שמייצג בצורה טובה יותר את הפעילות הכלכלית בעת הנוכחית, ירד ב-32.3% במהלך הרביע הרביעי של 2023.

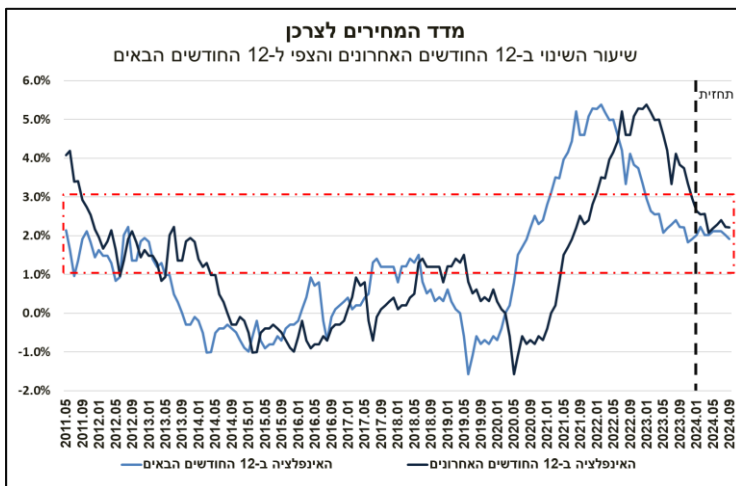
הצריכה הפרטית נפגעה במידה משמעותית, כפי הנראה בעיקר לנוכח חודשי המלחמה הראשונים בהם נרשמה צריכה נמוכה בשל החשש מפני מתקפות רקטיות ואחרות, ירידה בביטחון האישי, סגירה של מסגרות החינוך ועוד, כאשר הירידות בצריכה של מוצרי בני קיימא למחצה (-58%) ושל שירותים (-52%) בלטו בעוצמתן. הרכיב שירד במידה הגבוהה ביותר היה ההשקעה בנכסים קבועים, הסיבה לכך נעוצה ברובה במחסור בעובדים שנוצר בענף הבינוי, ברקע האיסור על כניסת עובדים פלסטינים לישראל, שכן ההשקעה בבנייה למגורים (-95.2%) ובבנייה אחרת (-75.0%) צנחו. העלייה המשמעותית בהשקעה בכלי תחבורה (+118.3%), בשל הקדמה של רכישת רכבים לנוכח העלאת מס הקנייה על רכבים חשמליים בינואר 2024, רק קיזזה את הירידות הללו. גם ההשקעה במוצרי קניין רוחני, ציוד ICT, ומכונות וציוד אחר ירדה בעקבות התגברות אי הוודאות. יבוא הסחורות והשירותים ירד בתלילות, על רקע ירידה חדה ביבוא של שירותים אחרים (-64.2%), ולמעשה תמך במידה משמעותית בתוצר, שכן בחישוב התוצר הוא מופיע בסימן שלילי. היצוא של סחורות ושירותים נפגע בעוצמה מתונה יותר יחסית ליבוא ובכך חל למעשה שיפור בסחר החוץ (סחורות ושירותים) נטו ברביע הרביעי של 2023, שבלעדיו ירידת התוצר הייתה עלולה להגיע לכ-27% במונחים שנתיים לעומת 19.4% בפועל.

התמייג עלה בסיכום שנת 2023 ב-2.0% (לעומת 6.5% בשנת 2022), קצב צמיחה המשקף צמיחה שלילית לנפש בשיעור של 0.1%. זהו קצב הצמיחה הנמוך ביותר מאז 2010, בנטרול השנה בה פרצה מגפת הקורונה, כאשר כל רכיבי התוצר, למעט הצריכה הציבורית, התכווצו במהלך השנה בצל תוצאות הרביע הרביעי. במבט קדימה, מאחר ועיקר הפגיעה בפעילות הכלכלית ברביע הרביעי של 2023 חלה במהלך החודשים אוקטובר-נובמבר, ועל פי הידוע לנו, בהסתמך על הנתונים החודשיים של מגוון אינדיקטורים, דוגמת הרכישות בכרטיסי אשראי, סקר הערכת המגמות בעסקים, שיעור האבטלה ועוד, הפעילות הכלכלית התאוששה במידה משמעותית מאז, הרי שלהערכתנו, במהלך הרביע הראשון של 2024 צפוי לחול "ריבאונד" משמעותי בפעילות הכלכלית. יחד עם זאת, התאוששות זו צפויה להיות חלקית בלבד, וזאת בין היתר, בשל מגבלות שנותרו במגוון תחומים, כגון: היעדר פתרון למחסור בעובדים בתחום הבינוי, עובדה אשר תכביד על ההתאוששות בהשקעה בנכסים קבועים; ההיצע הנמוך יחסית של טיסות לחו"ל והשיכון של מפונים בבתי מלון, שמשמעותם צריכה נמוכה יחסית של שירותים.

ההיצע הנמוך יחסית של טיסות לחו"ל והשיכון של מפונים בבתי מלון, שמשמעותם צריכה נמוכה יחסית של שירותים.

האינפלציה ממשיכה להתקרב אל מרכז יעד יציבות המחירים (1%-3%)

מדד המחירים לצרכן נותר ללא שינוי בינואר 2024, זאת בדומה לתחזית לאומי, ונמוך במקצת ביחס להערכות המוקדמות (חציון התחזיות של חזאי האינפלציה עמד על +0.1%). הודות לכך, קצב עליית המחירים ב-12 החודשים האחרונים התקרב צעד נוסף לקראת מרכז יעד יציבות המחירים (1%-3%) והסתכם בכ-2.6%, זאת לעומת 3.0% בחודש הקודם (ראה/י תרשים).

במדד ינואר נרשמו שיעורי שינוי חריגים יחסית במספר תתי סעיפים. ההוצאות על נסיעות לחו"ל ירדו חרף הפיחות בערכו של השקל בחודש ינואר. מחירי הסיגריות עלו עוד בטרם העלאת המס המתוכננת להיכנס לתוקפה בקרוב. ומחירי ההלבשה ירדו במתינות בהשוואה לירידות שנרשמו בחודש ינואר בשנים קודמות, ייתכן שזאת על רקע הביקוש הגבוה יחסית, כמשתקף בנתוני הרכישות בכרטיסי אשראי.

במבט קדימה, להערכתנו, במהלך השנה הקרובה צפוי קצב האינפלציה להתמתן קלות מרמתו הנוכחית, וזאת הודות להשפעה בפיגור של המדיניות המוניטרית המרסנת, האטה במחירי הסחורות בעולם, וירידה קלה בצפייות האינפלציה. אף על פי כן, הסיכונים לתחזית זו מוטלים כלפי מעלה ועלולים לנבוע מייזום של העלאות מיסים נוספות מצד הממשלה, שיבושים בתעבורה הימית באזור הים האדום, והסלמה במלחמה.

הירידה שחלה בקצב האינפלציה בינואר, בצוותא עם הרמה הנוכחית של ציפיות האינפלציה לשנה הקרובה, שפירושו סביבת אינפלציה המצויה בתוך טווח יעד יציבות המחירים ובמגמת התמתנות, מהוות גורמים אשר תומכים בהפחתת ריבית כבר בהחלטה הקרובה שתיערך ב-26.2.24. עם זאת, לא מן הנמנע כי בהחלטה זו יינתן דגש רב יותר לגורמים מקומיים דוגמת מידת היציבות בשווקים הפיננסיים והמדיניות הפיסקלית המרחיבה. כמו כן, גם גורמים גלובליים, ובפרט דחיית הצפי לתחילת הפחתת הריבית בארה"ב ישפיעו גם כן באופן שבו בנק ישראל יבקש להמתין עם הפחתת הריבית על מנת לצפות בהתפתחויות שיחולו בתחומים אלו (שינויים בפרמיית הסיכון של ישראל ואישור התקציב בכנסת). באשר להשפעת נתוני הצמיחה על החלטת הריבית, אמנם קצב הצמיחה של התוצר בסיכום שנת 2023 היה זהה לתחזית בנק ישראל (מינואר 2024), כך שאינו מהווה הפתעה, אך יחד עם זאת, הרכב הצמיחה היה חלש יותר בהשוואה לתחזית בנק ישראל, בדגש על ההשקעה בנכסים קבועים והיצוא. הפחתת הריבית עשויה לתמוך בצריכה הפרטית באמצעות הגדלת ההכנסה הפנויה של משקי הבית, אולם על פי נתוני הרכישות באשראי, הצריכה מתאוששת, ואילו כלל לא ברור שהפחתת ריבית תוכל לתמוך בהשקעה בנכסים קבועים, אשר נפגעה דרמטית מהאיסור על כניסת עובדים פלסטינים לישראל, ומהרמה הגבוהה של אי הוודאות.

כתב: גילי בן אברהם

לתגובות, הערות והארות: ניתן לפנות ליניב בר, ראש תחום כלכלה, בנק לאומי
דואר אלקטרוני: yaniv.bar@bankleumi.co.il, טלפון: 076-8858970